

Přednáška

PÉČE O DĚTI PO ROZCHODU RODIČŮ

Jana Barvíková, Sylva Höhne, Jana Paloncyová

3.3.2022

Rozvodovost ve vybraných letech

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
počty rozvodů	29704	31288	30783	26083	24996	25755	24313	24141	21734
úhrnná rozvodovost (počty rozvodů na 100 výchozích sňatků)	41,4	47,3	50,0	46,5	45,2	47,2	44,8	44,8	40,6
průměrná délka manželství (v letech)	11,0	12,2	12,7	13,0	13,1	13,2	13,4	13,5	13,7
podíl rozvádějících se manželství s nezletilými dětmi (v %)	64,2	61,4	57,3	57,8	58,9	59,0	58,4	59,0	58,5
počty nezletilých dětí v rozvádějících se manželství	28215	28732	26483	23187	22855	23752	22294	22644	20187

Zdroj: ČSÚ

Podíl rozvádějících se manželství podle počtu nezletilých dětí, v %

rok		2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020
počet dětí	jedno	58,1	56,6	55,9	52,2	51,1	50,5	50,1	48,2	48,3
	dvě	36,8	38,4	39,1	42,1	43,6	43,7	43,8	45,6	45,7
	tři a více	5,1	5,0	5,0	5,7	5,4	5,8	6,1	6,2	6,0

Zdroj: ČSÚ

Formy porozvodové péče (1)

Výlučná péče / péče jednoho z rodičů

- ❖ o dítě bude převážně pečovat jeden z rodičů, druhý nadále nositelem a vykonavatelem rodičovské odpovědnosti, má právo nadále se s dítětem stýkat, dle dohody rodičů nebo rozhodnutí soudu;
- ❖ styk s druhým rodičem - právo vzít dítě na omezenou dobu na místo odlišné od místa obvyklého bydliště; většinou je v rámci úpravy styku zvolen pravidelný víkendový rytmus, jenž může být doplněn o jiné dny v týdnu, prázdninový režim apod.
- ❖ výživné – stanoveno jednomu rodiči, druhý s ním nakládá dle potřeb

Formy porozvodové péče (2)

Střídavá péče

- ❖ dítě střídá po určitém časovém úseku bydliště rodičů, nehovoří se zde tedy o styku s druhým rodičem
- ❖ specifickou formou je režim, kdy dítě bydlí stále v jednom bydlišti a po určitém časovém úseku se v pobytu zde střídají rodiče
- ❖ značné požadavky na schopnost komunikace a kooperace v péči a výchově dítěte
- ❖ široký styk a asymetrická střídavá péče
- ❖ výživné stanoveno oběma rodičům

Formy porozvodové péče (3)

Společná péče

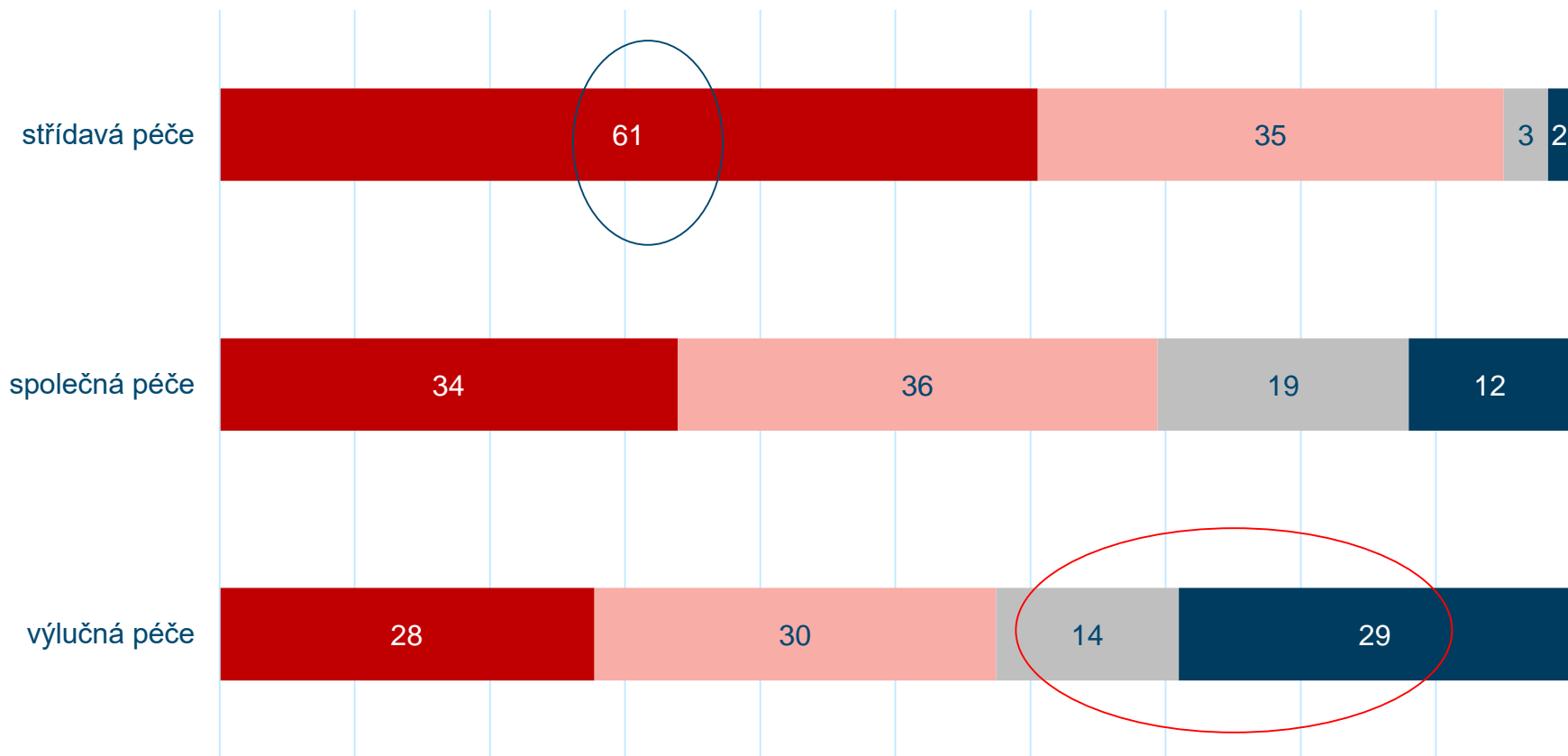
- ❖ dítě není svěřeno konkrétnímu rodiči v určitém časovém úseku, oba pečují o dítě podobně jako před rozvodem, styk s dítětem není nijak upraven; odpovídá nejvíce běžnému chodu rodinného života a přirozenému výkonu rodičovské odpovědnosti
-
- ❖ podmínkou - souhlas obou rodičů, velké nároky na schopnosti a ochotu rodičů domluvit se a podílet se na každodenní péči o dítě
 - ❖ výživné není zpravidla určeno (pokud se rodiče na něm nedohodnou)

Výzkum veřejného mínění

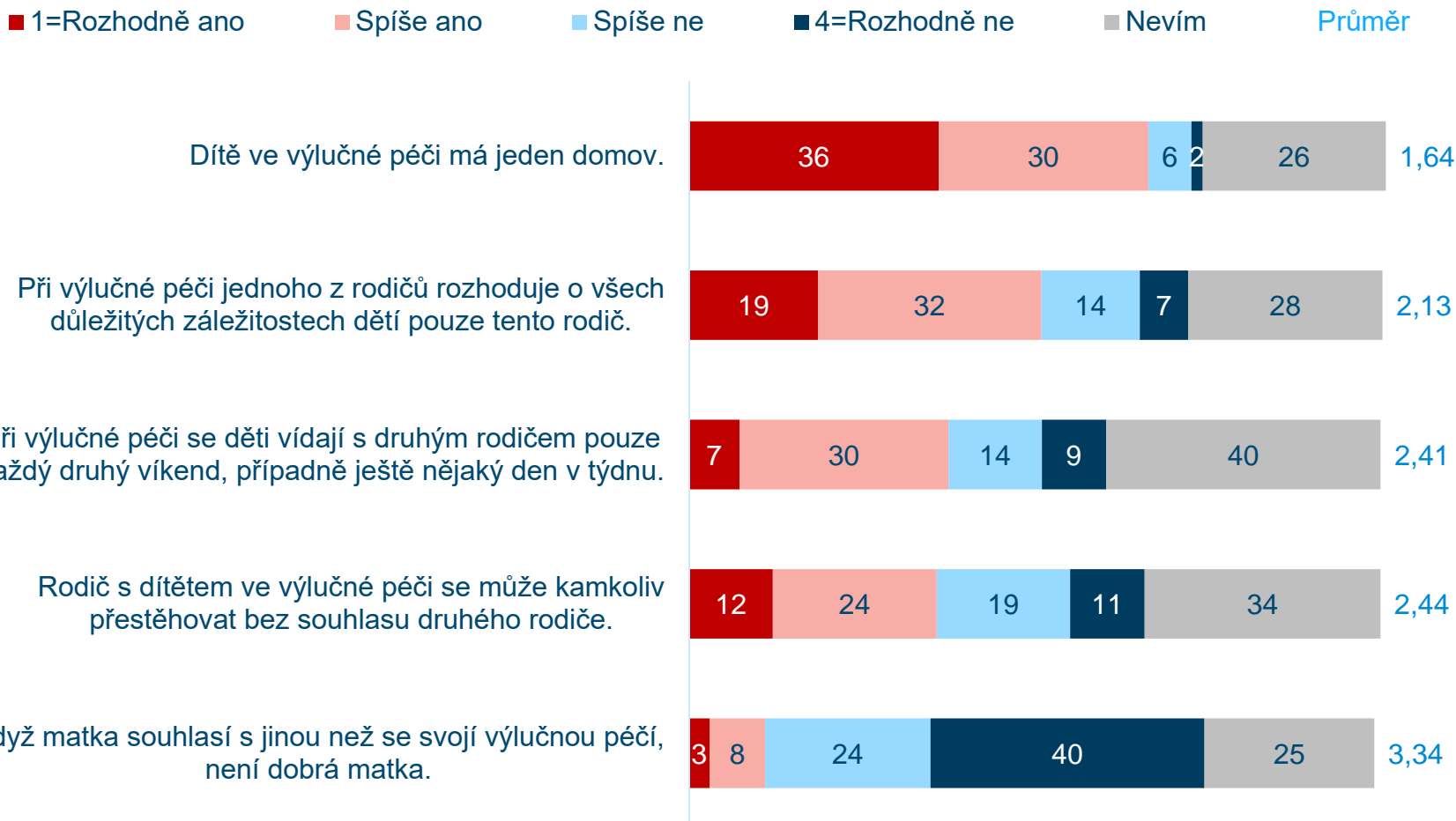

Znalost pojmů

- Ano a vím přesně, co znamená
- Ano a vím zhruba, co znamená
- Ano, ale nevím, co znamená
- Ne, nikdy jsem to neslyšel/a

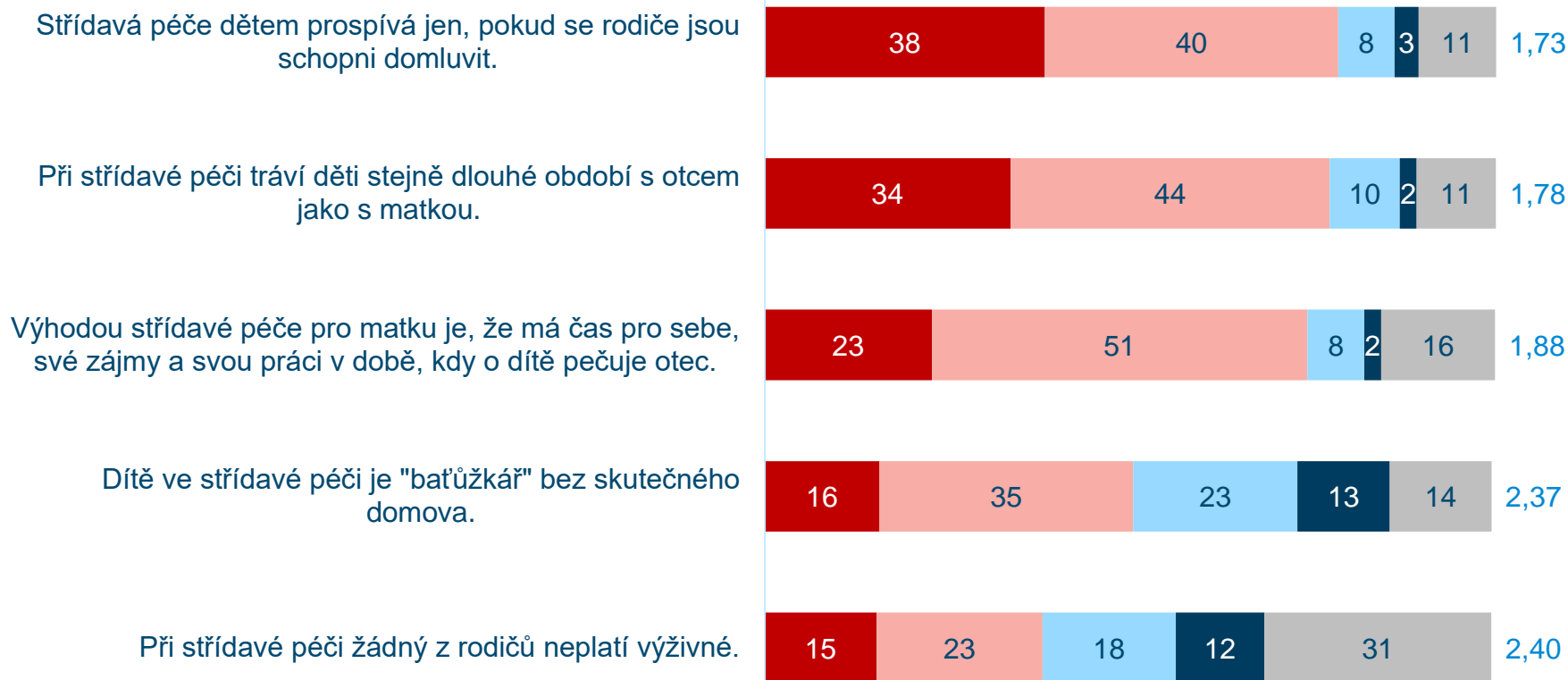

Výlučná péče

Střídavá péče

■ 1=Rozhodně ano ■ Spíše ano ■ Spíše ne ■ 4=Rozhodně ne ■ Nevím Průměr

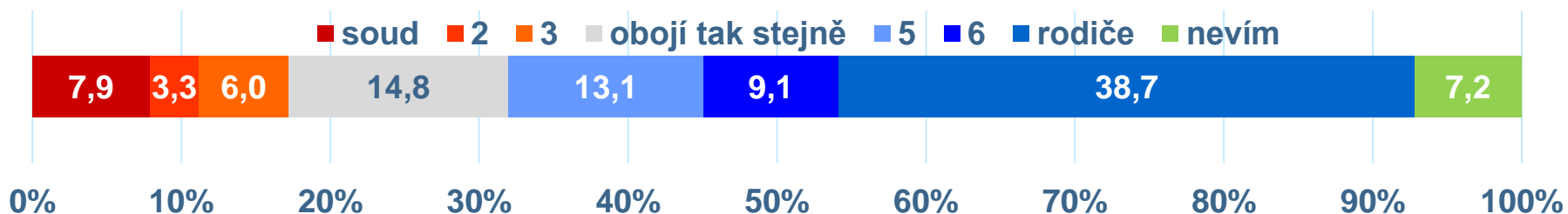
Jaké uspořádání péče o dítě po rozvodu/rozchodu rodičů je podle Vás pro dítě v daném věku nejvhodnější?

	převážná péče matky	převážná péče otce	víceméně rovnoměrné střídání matky i otce v péči	nevím
mladší 3 let	74,9	0,6	13,8	10,8
ve věku 4 až 6 let	38,4	1,8	48,7	11,1
ve věku 7 až 10 let	14,0	2,2	72,4	11,5
ve věku 11 až 14 let	7,5	3,1	77,8	11,6
ve věku 15 až 18 let	5,1	4,7	76,8	13,4

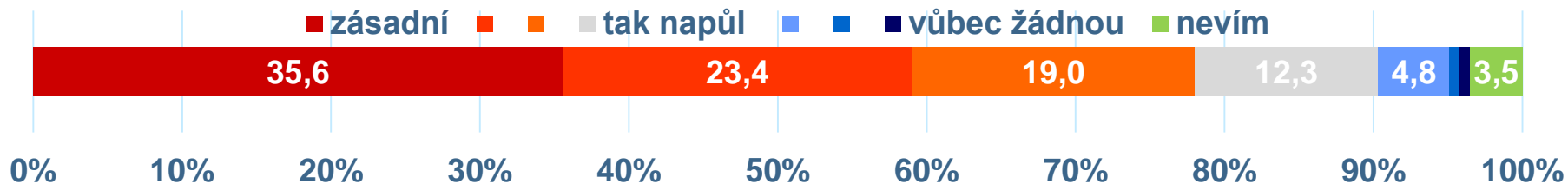
Zdroj: Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění 2020

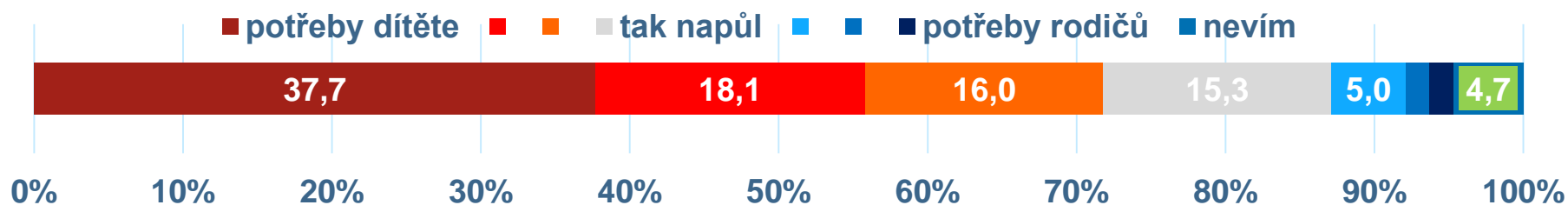
Kdo by měl nést odpovědnost za nastavení upořádání péče o dítě po rozchodu rodičů

Jakou roli by mělo hrát přání dítěte v rozhodování o uspořádání péče po rozchodu rodičů, pokud už je schopné ho vyjádřit

Čí potřeby by měly mít přednost při rozhodování o uspořádání péče o dítě po rozchodu rodičů

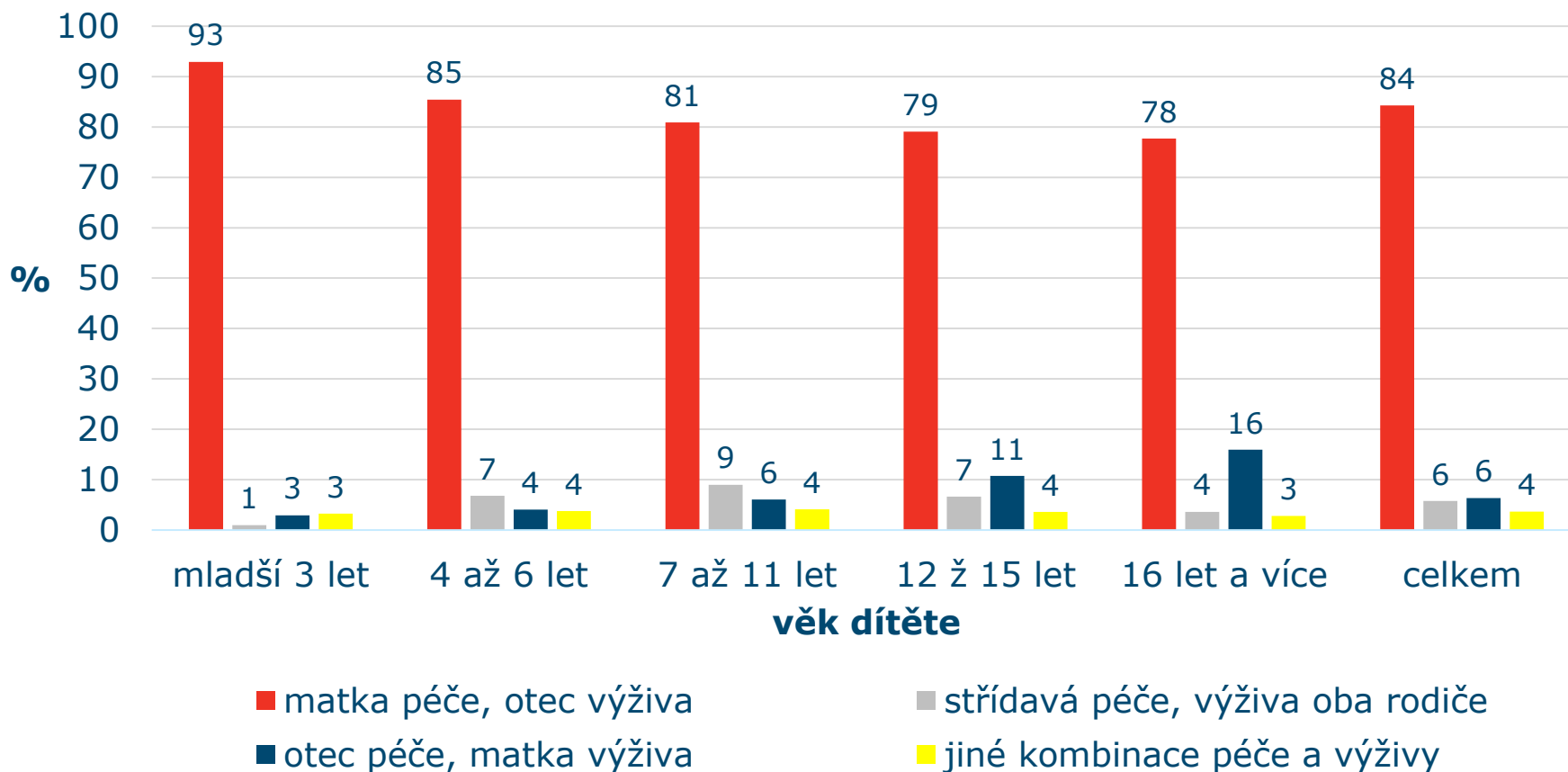

Soudní statistiky x veřejné mínění

výživné

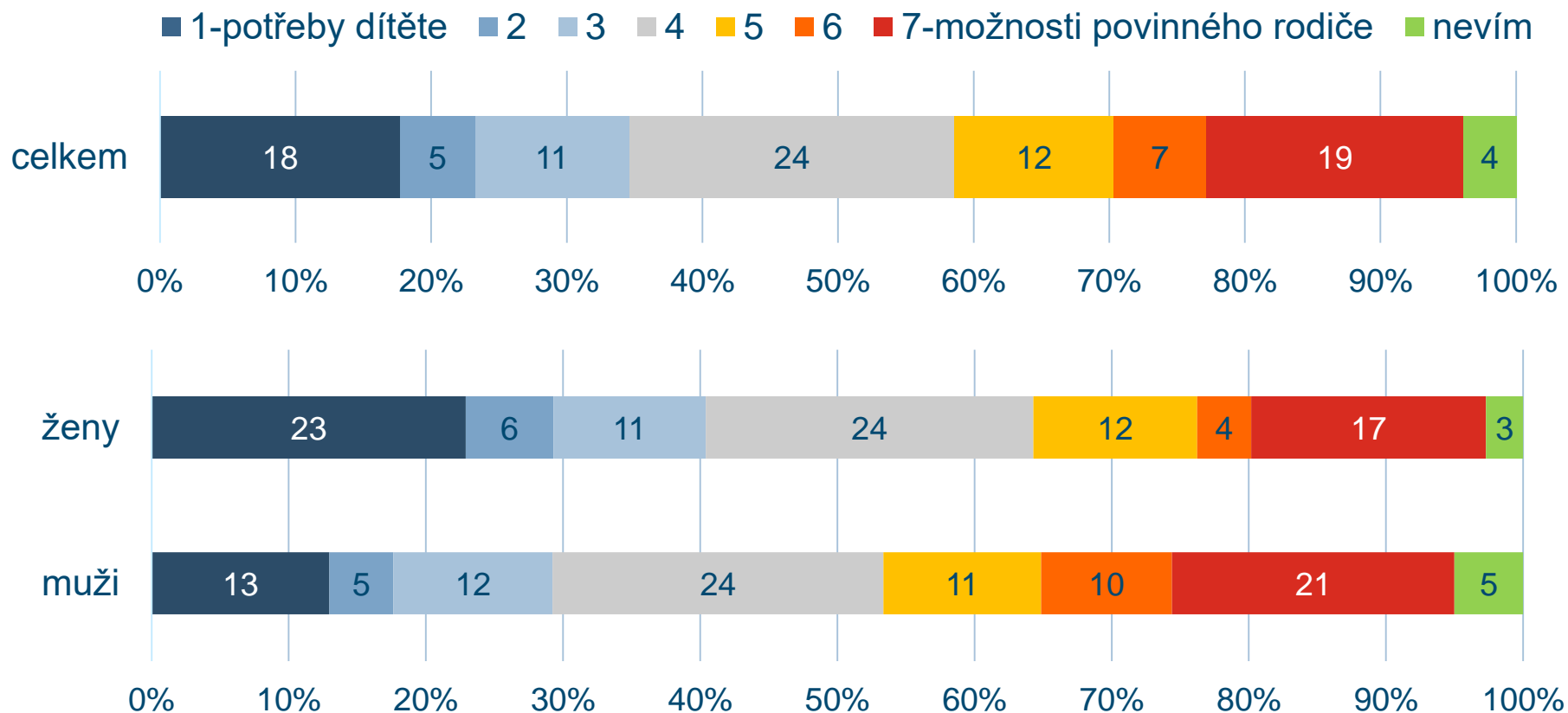
První rozhodnutí opatrovnického soudu – určení péče a vyživovací povinnosti, podle věku dítěte, 2018, v %

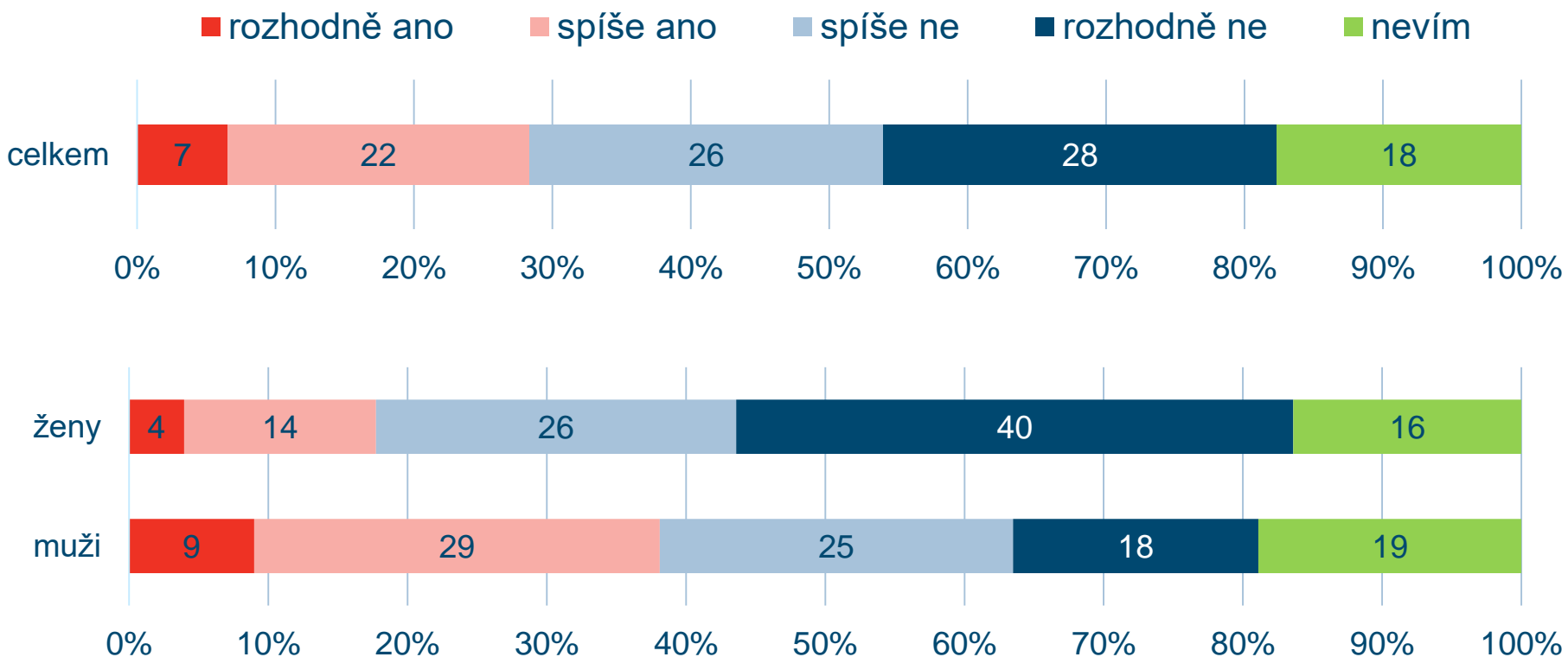
26 tisíc dětí (25 % mladší 3 let, 21% 4-6 let, 31 % 7-11 let, 16 % 12-15 let, 8 % 16 a více let)

Zdroj: databáze Ministerstva spravedlnosti

Má být výše výživného na dítě nastavena podle potřeb dítěte nebo podle možností rodiče, který má výživné platit?

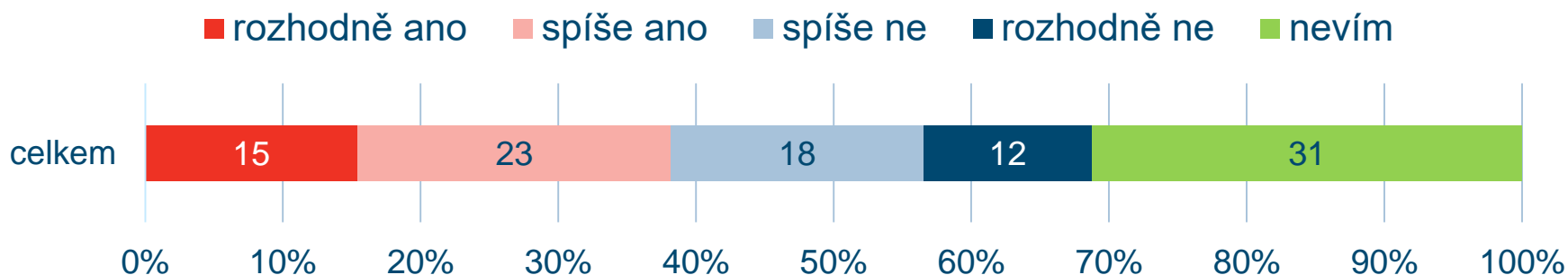
Výživné je ve skutečnosti spíše využíváno pro potřeby matky než pro potřeby dítěte.

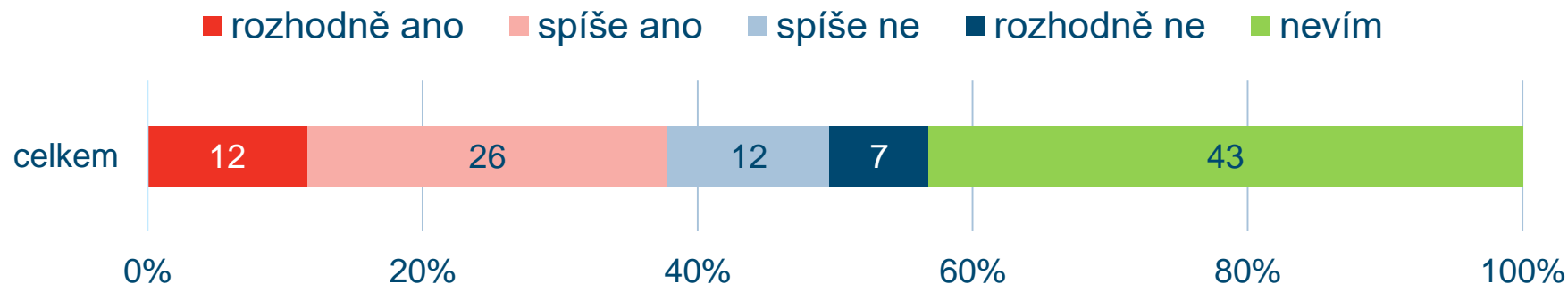

Hrazení výživného při střídavé péči

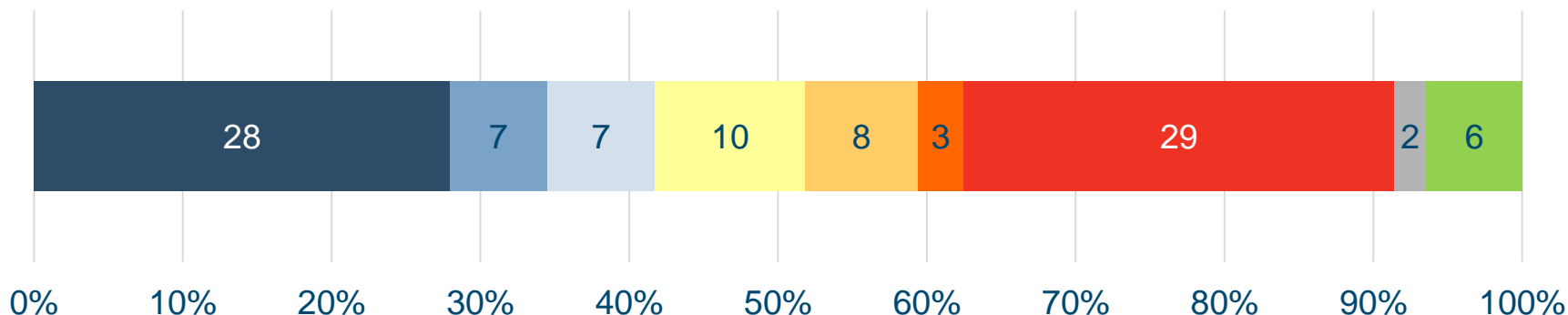
Při střídavé péči žádný z rodičů neplatí výživné.

Při střídavé péči se platí nižší výživné než při výlučné péči.

Mělo by podle Vás být zavedeno „náhradní výživné“, nebo by stát spíše měl přimět toho rodiče, který má výživné platit, aby ho hradil? Stát by měl:

- 1-zavést náhradní výživné
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7-přimět rodiče k hrazení výživného
- neřešit neplacení výživného
- nevím

Prosinec 2021:

- ❖ 5,8 tisíc dávek NV
- ❖ 10 mil. Kč
- ❖ Průměr 1,7 tisíc Kč

Zdroj: Statistiky MPSV

Rozhovory s mladými lidmi se zkušeností s rozchodem rodičů

Domov? Střídavá péče?

Domov? (1)

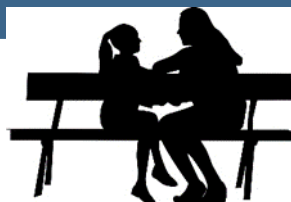
Kde se cítím doma

Je mi tam dobře

Tam, kde je dobrá/lepší atmosféra
(klid a pohoda, otevřená komunikace,
pochopení, empatie, zájem, pozornost,
srozumitelná pravidla, dobré vztahy mezi
všemi členy domácnosti – i s novým
partnerem)

Rodič se snaží o spolupráci, komunikaci a
férové jednání s druhým rodičem –
nezatahuje mne do sporů mezi nimi (*mohu
být dítětem*) a nehovoří o druhém rodiči
(tak) negativně

Tohoto rodiče lituji, chráním ho – jsem s
ním v koalici

Kde se necítím doma

Není mi tam dobře

Tam, kde je negativní atmosféra
(spory; konfliktní komunikace; nepřijetí – dítě
nepřijímá nového partnera/partner nepřijímá
dítě; nezájem; nedostatek pozornosti;
matoucí - nevyslovená, nepojmenovaná
očekávání; zásadní finanční a jiné starosti –
nadměrný stres a zátěž rodiče)

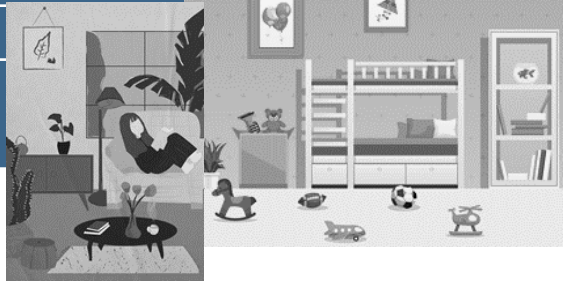
Rodič se nesnaží o spolupráci, komunikaci a
férové jednání s druhým rodičem – případně
mne zatahuje do sporů mezi nimi (*nemohu
být dítětem*), hovoří o druhém rodiči
negativně, vyjednávám řešení za rodiče,
předávám vzkazy...

Tomuto rodiči zazlívám rozpad rodiny

Domov? (2)

Kde se cítím doma	Kde se necítím doma
Jsem tam zvyklý, vyrůstal jsem tam	K místu, jeho podobě a věcem nemám vztah, nevážou mě k němu mé dlouhodobé vzpomínky a zážitky (kvůli stěhování je to mé x-té potenciální doma)
K místu, jeho podobě a věcem tam se vážou mé pozitivní vzpomínky	S místem mám spojené špatné vzpomínky
Mám tam vliv, nejsem jen ten, kdo se přizpůsobuje	Nemám pocit, že tam mám vliv, jsem ten, kdo se jen přizpůsobuje
Mám tam vlastní prostor, kde mám své soukromí (vlastní pokoj/společný pokoj se sourozenci, postel, skříně) a své věci – členové domácnosti můj prostor a soukromí respektují	Nemám tam vlastní prostor, nebo soukromí, nebo ho mám a zároveň nemám – není respektováno
Mám tam hezký pokoj - sám jsem si ho uzpůsobil, vyzdobil	Můj pokoj se mi (tak) nelíbí
Líbí se mi tam	Nelíbí se mi tam, je mi to tam cizí
	Jsem vázaný na původní byt, svůj pokoj a věci v něm...

Domov? (3)

Kde se cítím doma

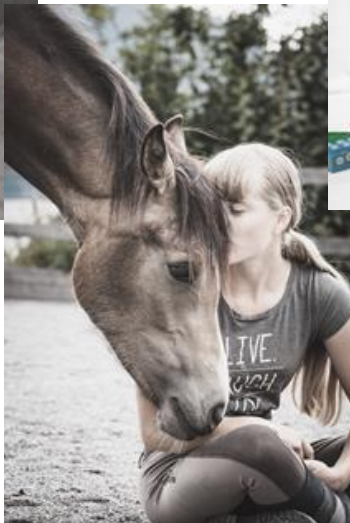
Místo zapadá do života, který žiju a chci žít – stejní kamarádi, škola, kroužky; u starších praktická poloha pro setkání s přáteli a pozdní návraty (snadná dostupnost veřejnou dopravou)

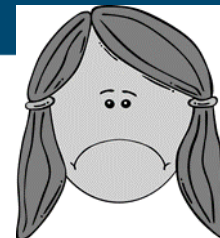
Mám tam co dělat

Kde se necítím doma

Kvůli místu musím měnit svůj život (kamarádi, škola, kroužky), vzdát se svých potřeb/snů, nebo mě stojí příliš času a úsilí, abych je mohl zachovat (náročné, dlouhé dojíždění)

Nemám tam co dělat

Možná negativa střídavé péče

- Zapomínání věcí; kde, co mám?
- Náročná logistika dopravy a přesunu věcí; nutnost plánovat, kdy, kde budu a co tam budu potřebovat; balení věcí, stěhování (stres a úzkost) → ziskem pro některé flexibility, schopnost přemýšlet dopředu, plánovat, organizovanost, samostatnost...
- **Střídání domácností** – *„Zraňovalo by mě/vadilo by mi, kdyby jednomu z rodičů nebylo dopřáno trávit s námi čas“, „Mám je ráda oba stejně, tak jak bych prostě mohla být s jedním víc než s tím druhým? Určitě by mi chyběl.“*
- **Domov ne jako místo**
- **Bez ukotvení, zázemí jednoho místa** - *„Nemít zázemí je pro dospívajícího člověka něco naprosto strašného“* (Ž, 18 let, SV)
- **Tendence se přizpůsobit, být víc pro potřeby druhých, než si jít za svým**
- **Pro rodiče vyšší náklady na pořízení věcí**

Možná pozitiva střídavé péče

- Možnost žít s oběma rodiči
- Zachování vztahu, blízkost s oběma rodiči
- Zachování kontaktu s rodičem, který by jinak nebyl (ze strany rodiče, anebo i dítěte)
- Různorodost, rozmanitost – „...každý rodič mi dal úplně něco jiného ze sebe, měla jsem možnost potkat dva úplně jiné světy“ (ž, 18 let, SV)
- Větší kontakt s širší rodinou
- Rozšíření rodiny – noví partneři a jejich rodiny (další babičky a dědové), sourozenci
- Zážitek různých modelů partnerství, párové komunikace, řešení konfliktních a vypjatých situací
- Noví partneři jako obohacení (vzory mužství/ženství)
- Možnost útěku do druhé domácnosti – prevence (prohlubování) konfliktů
- Vyrovnávání se s pobytem mimo rodinu, např. na táboře („že se mi tolik nestýská“)
- Manévrování – souhlas druhého rodiče, když první nepovolil
- Více pozornosti od obou rodičů
- Více hraček, dárků, Vánoc, dovolených u moře...

**IP 70612 - Dopady míry rodičovského konfliktu na dítě
a role, jakou v nich hraje konkrétní forma porozvodového
uspořádání péče
(2019-2022)**

(Dítě v rodičovském konfliktu)

Řešitel: Mgr. Jana Barvíková, Ph.D.

Další řešitelé:

Mgr. Jana Paloncyová, Ph.D.,

Ing. Sylva Höhne,

PhDr. Štěpánka Lehmann, Ph.D.

Odborný garant: MPSV, 25. odbor rodinné politiky a ochrany práv dětí

DĚKUJEME ZA POZORNOST!

jana.barvikova@vupsv.cz

sylva.hohne@vupsv.cz

jana.paloncyova@vupsv.cz

web projektu:

<https://www.vupsv.cz/projekty/?id=337>